

ACC. N:R M. 15752: 1-4.

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Måns son, Lössdala
Härad: V. Göinge Berättare: " " "
Socken: N. Mellby Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1888 i N. Mellby

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jägare och folktro om vännen. s. 1-4.

LUF 118

11-61

Skriv endast på denna sida.

Sägner och Folketro om Månen.

Några särskilda benämningar på månen som förekommit här i vår bygd känner jag inte till. Vål talade man om "Gubben i månen" men kallade den inte vare sig för Han eller Hon utan blev det Den när det gällde månen. I fläckarna på den klara fullmånen tyckte man sig ^{de} konjunkturerna av ett "Gubbansike" men var man på det klara med att det var vissa ojämnheter på månen~~s~~ yta som framträdde, såsom berg, dalar och slätter, alldeles som karta ritas med mörkt när det gäller berg och grönt när det gäller slättland och blått när det gäller hav och sjö.

Har heller inte hört talas om att månen haft något inflytande på en människas liv vare sig på det ena eller andra sättet.

Man gifte sig vid vilka tider som helst utan tanke på månen om den var i ny eller nedan. Och hade barnet någon defekt på något vis så hördes det aldrig av att man skylde på månen.

Inte heller i något annat sammanhang som gick på tok.

Däremot talade man mycket mer om månen förr än nu. Så t.ex.

Luf 118

ville folk av gamla stammen inte gärna sätta potatis i ny
och även om man hade färdigt för potatissättning väntade man
gärna några dar till dess månen kom i nedan . Dessa gamla på-
stod att om potatisen sattes i ny så blommade den mycket och
länge och därmed gick det för mycket näring^{åt} till blomningen
och följaktligen blev det mindre raring till potatisen och
det var ju betydelsefullast att potatisen^{fick} näringen och blev
så mycket bättre . Man odlade ju inte potatis för de vackra
blommornas skull utan för att få en bra skörd.

Kom man förbi ett potatisfält när det var i blomning och
hade sällskap med en av dessa gamla ,så sa de genast, ja se
han har satt dem ny och därför får han bättre med blommor än
med potatis.

Vill minnas att inställningen var densamma när det gällde
sådd av lin (hör) . Vad sådd av lin beträffar så fanns det de
alltid sådde en viss dag t.ex. Petronelladagen, men den kunde
inträffa i vilket månskifte som helst, från år till år.

Månen fick allt skuld till en hel del när det var dålig

väderlek. Hade det t.ex. regnat länge vid skördetid och man gick och längtade ett bättre skördeväder . Då sade man att i nästa vecka blir det nytänning och då ändrar sig nog vädret, och blir bättre . Ordet nyårsny det har jag aldrig hört förr och jag vet inte att någon gjorde särskilda iakttagelser vid ett sådant tillfälle . Månförmörkelserna förekom ju inte så ofta och det blev inte mycket tal om dem utan efteråt då man talades vid och relaterade hur man upplevt den . Givetvis gjorde en sådan händelse ett starkt intryck och man kände sig liten inför naturens under. De som inte gått i skolan något vidare --jag har träffat en gammal fin och rar gumma som endast gått i skola i två dar -- de visste inte alls vad de skulle tro inför ett sådant fenomen som en månformörkelse .

Inför ett sådan fenomen som en fullmåne på en molnfri himmel väckte alltid kommentarenx . Augusti "månasken " var särskilt farligt för ungdomen och att gå ut med en flicka i det trolska månskenet kunde få betydelse för hela livet. Det var lagom ljust och lagom mörkt att gå ute och svärma och de gamla

låg hemma och sov i sina sängar och de unga försakade gärna några timmars sömn för att få vara ostörda för sig själva i en vacker månskenskväll och det fridfullt i naturen och allt arbete låg nere . Så nog har månen hjälpt till att slå många kärleksgnistor som kanske varat livet ut därom är inte tu tal. Allt det där visste både gamla och unga och man log underfundigt när detta kom på tal . Månen är en gammal bekant för alla, åtminstone de vuxna. och även om man reste jorden runt och titta på månen , så var det ändock samma måne man såg.

I maj detta år har jag fått uppleva synen av en strålande fullmåne över Genesarets sjö och det var så betagande att man fick formligen tvinga sig själv till att gå till sängs och sova.

Ja den här sista satsen kom visst utam om frågeformuläret men Ni kan ju stryka det med detsamma.

Med bj hälsning
Nils Månsson